

ROMUNIJA SE PRIČELA POGAJATI BOLGARIJO

Zunanji minister Gafencu odpotoval v Moskvo

GRSKA PREDLOŽILA ZAHTEVE

BUDIMPEŠTA, 8. avg.—Ogrska vlada je dala razumeti Rumuniji, da mora biti dvajsetletni spor izravnani, toda ona se bo odločila le, ako ji Rumunija vrne tri četrtine Sedmogoranske vojske, ki so jih Rumunija v letih 1916-17 odvzela. Zahtev je bil informiran Raoul Bossy, rumunski minister v Budimpešti, ko se je vrnil v uradu premijera Paula Tisauja. Naznanjeno je bilo, da Bossy danes odpotoval v Budimpešto, da informira svojo vlado o grških zahtevah.

Bukarešta, 8. avg.—Člani rumunske delegacije so sinoči odločili v Craiovo, kjer se bodo pričela pogajanja s predloženimi Bolgariji glede vrnitve Srbije Bolgariji. To pokrajina je morala Bolgariji odstojati Rumuniji, ko je bila poražena v drugi balkanski vojni 1913.

Optimistična poročila, ki so jih objavljala po konferenci rumunskih poslanikov in bolgarske vlade v Sofiji, so se glasila, da je bil sporazum sklenjen. Zdj se doznava, da so v istem sestanku le razpravljali o konferenci, ki se danes odpre v Craiovi. Bolgarija zahteva od Rumunije dva nadaljnja distrikta — Durostor in Balceru. To je več nego ji je predložila pripravljena dati.

Kmetijska stranka, katere vođa je Julius Maniu, je pozvala rumunsko vlado, naj se odločno odzove zahtevam glede vrnitve zemlja Bolgariji in Ogrski. Maniu je uverjen, da Nemčija ne bo izsilila izravnave spornih delov Bolgarijo in Ogrsko, ker se kaliti miru v južnovzhodni Evropi. Prej objavljena vest je glasila, da je Hitler opozoril Rumunijo, da mora izravnati spor z Bolgarijo in Ogrsko 15. septembra.

Rumunija skuša zdaj izboljšati odnose s sovjetsko Rusijo. Grigore Gafencu, bivši zunanji minister, ki je bil imenovan za poslanika za Rusijo, je sinoči odpotoval v Moskvo.

Ako bodo pogajanja z Bolgarijo uspešna, ji bo morala Rumunija odstojati velik kos ozemlja, nankar se bo morala stlednja pogajati z Ogrsko. Nekateri strojniki imajo tesne zveze z rumunsko vlado, so namignili, da bodo pogajanja z Ogrsko prihodni teden v Aradu.

Rumunski kabinet je včeraj objavil nove protizidovske zahteve, ki postavljajo žide v tri kategorije. V prvo spadajo oni, ki so se borili za Rumunijo na frontah, v drugo in tretjo pa tisti, ki so se naselili v Rumunijo po prvi svetovni vojni. Slednji bodo izločeni iz vseh poklicev in javnih uradov. Oni, ki posedujejo trgovine in posestva, bodo razločeni.

Stimson odredil povečanje produkcije orožja

Washington, D. C., 8. avg.—Vojni tajnik Henry L. Stimson je naznanil, da bo šest tisoč dodatnih municijskih tovarn odpravljeno odsej naprej noč in dan, da se poveča produkcija. Delavci bodo delali tri shte, vsak po sedem ur, delovni teden pa je 48 ur. Stimson je dejal, da se je pred posvetoval s Sidneyjem Hillmanom, članom narodne obrambne komisije, in predsednikom Rooseveltom in da sta oba odobravala njegov načrt glede pospešene produkcije orožja in municije.

Kongresna akcija v prilog beguncem

Amendiranje nevtralnostnega zakona

WASHINGTON, D. C., 9. avg.—Senat je včeraj sprejel resolucijo, ki daje Rooseveltu oblast vpoklica narodnih gard v aktivno federalno službo za dobo enega leta. Resolucija je bila sprejeta z 71 proti sedmim glasovom.

Washington, D. C., 8. avg.—Nižja kongresna zbornica se je včeraj izrekla za amendiranje nevtralnostnega zakona tako, da bodo ameriški parniki lahko odpluli v Evropo in vzeli na svoj krov otroke beguncev, ki se zdaj nahajajo v vojnih conah. Zavedni načrt je bil po sprejetju v zbornici poslan senatu v odobritev.

Protivni načrtu je nastala opozicija med nekaterimi kongresniki, ki pa je bila poražena. Velika večina demokratov in republikancev je glasovala za načrt. Voditelji opozicije so podjarjali, da se Amerika lahko zaplete v vojno, če bo kak ameriški parnik z begunci napaden in potopljen.

Načrt se nanaša le na begunske otroke pod šestnajstim letom starosti. Ta med drugim predvideva garancije od vseh zavojevanih držav, da ne bodo napadle parnikov z begunci, ko se bodo nahajali v vojnih conah. Glavni namen načrta je pospešitev evakuacije angleških otrok, čeprav tega izrecno ne omenja. Dalje predvideva, da prizadete države prevzamejo stroške oskrbe begunskih otrok, ko pridejo v Združene države.

Vojni ujetniki prihajajo v Kanado

Na tisoče Nemcev in Italijanov v taboriščih

Ottawa, Kanada, 8. avg.—Kanada drži na tisoče Nemcev in Italijanov, ki so prišli iz Velike Britanije, v svojih taboriščih. Nove grupe ujetnikov prihajajo dnevno.

Vlada je izjavila, da bo morala zgraditi nova ujetniška taborišča, ker so sedanja že napolnjena. Poleg vojnih ujetnikov se nahaja v taboriščih čez tisoč tujecev, državljanov sovražnih držav, katere so policijske avtoritete aretirale po napovedi vojne Nemčiji in Italiji. Med temi se nahaja tudi nekaj komunistov, ki so bili rojeni v Kanadi.

Velika ujetniška taborišča so bila zgrajena pri Fort Henryju ob jezeru Ontario, pri Kingstonu in drugih krajih. Nekatera se nahajajo v kanadskih gozdovih. Ujetniki lahko pišejo pisma svojcem, toda vsa morajo biti predložena cenzuri.

Poštari Farley naznanil resignacijo

Hyde Park, N. Y., 8. avg.—James A. Farley, načelnik federalnega poštnega departamenta, je naznanil izstop iz Rooseveltovega kabineta. Resignacija stopi v veljavo 31. avgusta. Farley je prej resigniral kot načelnik osrednjega odbora demokratske stranke.

Vlak z ameriški begunci odrinil iz Stockholma

Stockholm, Švedska, 8. avg.—Prvi izmed treh vlakov je sinoči odrinil iz tega mesta z ameriški begunci proti Petčamu, pristaniščem mestu ob Arktiku, kjer se bodo ukrcali na parnik American Legion, ki bo odplul proti New Yorku 13. avgusta. V švedskih in baltičkih državah se nahaja okrog 700 ameriških državljanov. Med potniki na prvem vlaku je tudi žena Friedricka A. Sterlinga, ameriškega poslanika na Švedskem.

KOOPERACIJA Z AMERIKO VAŽNA ZA ANGLIJO

Spojitev vojnih naporov z ameriškim oboroževanjem

NEMCI POTOPILI ANGLEŠKI PARNIK

London, 8. avg.—“Anglija mora spojiti svoje vojne napore z ameriškim obrambnim programom in oboroževanjem, če hoče zmagati v vojni z Nemčijo,” je dejal laborist Arthur Greenwood, član Churchillovega kabineta, v svojem govoru v parlamentu. “Anglija naj bi poslala svoje tehnike in veščake v Ameriko, kjer naj bi igrali podrejeno vlogo v zvezi s produkcijo bojnega materiala in orožja v ameriških tovarnah.”

Greenwood je v svojem govoru naglašal tudi potrebo tesnejše kooperacije z Združenimi državami. Izvoz ameriškega orožja v Anglijo je treba povečati. Standardizacija produkcije bojnih letal, orožja in municije je bila že prej predlagana. Greenwood je v imenu Churchillove vlade tudi informiral parlament o ustanovitvi posebnega ekonomskega in vojnega sveta, v katerem so on, bivši premier Chamberlain in letalski minister Kingsley Wood. Ta se bo začel pogajati z ameriško vlado glede kupovanja bojnega materiala v Ameriki v večjem obsegu. Angleška naročila v Ameriki so že prekosila milijardo dolarjev.

Admiralštva je sinoči naznanila, da je nemška podmornica napadla in potopila potniški parnik Accra. Na krovu se je nahajalo 475 oseb, med katerimi jih je 20 izgubilo življenje. Ostali potniki so bili rešeni in odpeljani v neko angleško luko.

Minister za javno blaginjo je izjavil, da Velika Britanija ne bo omilila blokade Belgije, Holandske in drugih držav, katere je okupirala Hitlerjeva armada. To je bil odgovor Johnu Cudahyju, bivšemu ameriškega poslaniku v Belgiji, ki je v razgovoru s poročevalci v Londonu izjavil, da bo v Belgiji nastala lakota, če ne bo ta dežela dobila živil iz Amerike.

Washington, D. C., 8. avg.—Državni departament je namignil, da bo John Cudahy dobil ukor, ker je brez dovoljenja tega departamenta podal izjavo o življni situaciji v Belgiji in obnašanju nemškega vojaštva tamkaj. Pomožni državni tajnik Sumner Welles je dejal, da je bil Cudahy že pozvan, naj pojasni vse detajle razgovora s reporterji, ki je izval ostro kritiko v angleških časopisih.

Sovjetske zastave v baltičkih državah

Helsinki, Finska, 8. avg.—Tri narodne zastave, one Estonije, Latvije in Litve, so včeraj izgignile. Na njih mestih so zavihrale rdeče komunistične zastave, ko so te tri baltičke države postale del Zveze sovjetskih socialističnih republik in prišle pod oblast Moskve. To pomeni, da so izgubile svojo neodvisnost.

Bivši detroitski župan obtožen

Detroit, Mich., 8. avg.—Okrajna veleporota je obtožila bivšega župana Richarda Readinga zlorabe svoje oblasti in raketirstva. Obtožnica mu očita, da je prejel po kupnine od raketirjev in lastnikov igralne za denar. Poč. Reading je porota obtožila 150 drugih oseb. Obtožbo vključuje pravico prevažanja ravnava proti bivšemu županu se bo vršila pred okrožnim sodnikom H. E. Fergusonom.

Domače vesti

Obiski
Chicago.—Mary in Stefani-ja Ruper iz Pittsburga, Kans., Leo Ruper iz Cedar Valeja, Kans., in Mabel Ruper iz Mindeminesa, Mo., so 7. t. m. obiskali gl. urad SNPJ in uredništvo Prosvete. Dne 8. t. m. so na pa obiskali: Matija, Katarina in Evangeline Marović ter Jernej in Barbara Tuskan, vsi iz Greensburga, Pa.

Čikaške vesti
Chicago.—John Vogrič, gl. blagajnik SNPJ, je pismeno sporočil gl. odboru, ki zdaj zboruje, da se že drugi teden nahaja v nekem sanatoriju v Milwaukee, Wis., kamor je odšel po navetu svojega zdravnika dr. Johna J. Zavertnika. Stanje br. Vogriča, ki je bolan — in valed tega odsotna iz gl. urada SNPJ — že pol leta, je do danes neizpremenjeno.

Vesti iz Kansasa
Kansas City, Kans.—Dne 3. t. m. se je tu ustrelil Frank Zagar, star 50 let in doma iz Plešč pri Cabru, po poklicu dogar in vojni veterani. Kaj ga je gnalo v smrt, ni znano. Tu zapuščila žena, sina, hčer, dva brata in sestro, v starem kraju pa dva brata in tri sestre. Bil je član društva 408 SNPJ in tudi član Ameriške legije, ki ga je 5. avgusta spremljal k zadnjemu počitku in mu v zadnji pozdrav izstrelila tri salve ob grobu.

Novice iz Minnesote
Duluth, Minn.—V Aitkinu je umrla Frances Starc, stara 42 let in rojena v Minnesoti. Zapuščila moža, dva otroka, tri sestre in brata. — V Kinneyju je umrl 63-letni Ilja Vukša, ki je bil dolgo let policaj. — Poroke: Albin Kucler in Frances Steblaj iz Eveletha, Roman Lustik in Mary Sečnik iz Eveletha, Fr. Požar iz Chisholma in Frances Lesar iz Eveletha, Jos. Mikulic in Anne Setnikar iz Aurore ter John Pesenda in Rose Turk iz Chisholma.

Pennsylvanske vesti
Sharon, Pa.—Tonetu Zidanškju, zastopniku Prosvete, se je zdravje spet poslabšalo. Noge i-ma silno zatekle in ne more hoditi, a tudi drugače je v slabem položaju. Prijatelji mu šele čim hitreje in stalno okrevanje. — Franci Stambol, hčerka Franke Stambola, je padla tako neresčno, da si je zvinila nogo in se močno pobola na glavi. Morala se je podati v bolnišnico. Člani ji šele hitrega okrevanja. Franci — kakor Tone Zidanšek — je članica društva 262 SNPJ.

Iz Clevelanda
Cleveland.—Dne 6. t. m. je v bolnišnici umrl Anton Kovačič, star 52 let in doma iz Brezice na Stajerskem. V Ameriki je bil 35 let in tu zapuščila žena, dva sinova in tri hčere, v stari domovini pa mater, dva brata in dve sestri. Bil je član društva 158 SNPJ.

Kitajska svari francoske avtoritete

Japonska stavila nove zahteve Indokini

London, 8. avg.—Casopisna agentura Reuter poroča iz Sanghaja, da je kitajska vlada posvarila avtoritete v francoski Indokini pred posledicami, ki bodo prišle, če bodo pristale na zahteve japonskih militaristov, da jim dovolijo zgraditev letalskih in vojaških baz v Indokini. Poročilo dostavlja, da so se kitajske čete pričele pomikati proti mejni Indokine in da bodo skušale preprečiti japonske nakane tudi z orožjem, če bo treba.

Sanghaj, 8. avg.—Tu poročajo, da je Japonska stavila nove in drastične zahteve vladi francoske Indokine. Te med drugim vključujejo pravico prevažanja japonskih čet po indokinskih železnicah. Če bo Japonska dobila,

NEMCI TEPENI V LETALSKI BITKI Z ANGLEŽI

Izgubili so 53 bombnikov

ITALIJANI PRODIRAJO V AFRIKI

LONDON, 9. avg.—Angleži so odbili nemški letalski napad na svoje obrambne pozicije. Bitka, v katero so Nemci vržli 800 bombnikov, je trajala 14 ur. Uradno poročilo pravi, da so Nemci izgubili 53 bombnikov, Angleži pa 16 letal.

BERLIN, 9. avg.—Tu so naznanili, da je bilo 34 angleških letal sestreljenih v največji letalski bitki z Angleži, ki se je vršila nad Rokavskim prelivom. Naznanilo dostavlja, da so Nemci potopili tudi 15 angleških parnikov.

London, 8. avg.—Vlada je sinoči naznanila nove smernice, nanašajoče se na Indijo. L. S. Avery, minister za Indijo, bo danes pojasnil te smernice v parlamentu. On bo med drugim povedal, kako daleč je Velika Britanija pripravljena iti, da zadovolji Indijce, ki zahtevajo neodvisnost. Anglija potrebuje bogate indijske vire in človeško silo za nadaljevanje vojne proti Nemčiji in Italiji.

Uradni krogi so priznali, da se je borba za Afriko in Bljni vzhod pričela. V London došla poročila javljajo, da tri italijanske vojaške kolone prodirajo preko britske Somalije. Ena kolona je včeraj v Korakala v neutrajeno mesto Zeila, luko ob Adenskem zalivu, ki je sto milj oddaljena od zaliva Babel Mandaba ob Rdečem morju in 150 milj od Adena, britske kolonije v Afriki.

Na egiptsko-libijski mejli so koncentrirane tri italijanske divizije, ki se pripravljajo na pohod v Egipt.

(Vest iz Rima pravi, da so italijanske čete invadirale Egipt in britsko Somalijo.)
Izgleda, da hočejo Italijani doseči Sueški prekop preko Egipta in Libije. Angleška vlada je očitno alarmirana zaradi italijanskih vojnih operacij. Vse kaže, da hoče Mussolini iztrgati iz rok Velike Britanije kontrolo ne samo nad Egiptom in Palestino, temveč tudi nad vsem arabskim polotokom.

Rim, 8. avg.—Tu poročajo, da so italijanske čete udrele v britsko Somalijo v vzhodni Afriki. Pred invazijo so italijanski letalci napadli z bombami britsko letalska in vojaška oporišča v Afriki.

Druga vest se glasi, da so Italijani ponovno bombardirali Gibraltar, angleško trdnjavo ob vhodu v Sredozemsko morje. Dalje so napadli Haifo, Palestino, Aleksandrijo in Mersa-Matruh, Egipt. Bombe, ki so jih vržli, so povzročile veliko škodo.

Sin francoskega generala pobegnil iz taborišča

Vichy, Francija, 8. avg.—Stotnik Jacques Weygand, sin generala Maxima Weyganda, vrhovnega poveljnika francoske armade, je dospel sem iz ujetniškega taborišča v severni Franciji, kamor so ga odvedli Nemci. Povedal je, da je prepotoval peš čez tristo milj dolgo pot predno je dosegel “svobodno” francosko ozemlje. Takoj po prihodu je Weygand dobil pozicijo v vojnem uradu.

kar zahteva, bodo južnovzhodne kitajske province, trdnjave generala Kaišeka, vrhovnega poveljnika kitajske oborožene sile, v nevarnosti napada s strani Indokine.

Naciji bodo izgnali žide iz Evrope

Splošna gonja se obeta

Berlin, 8. avg.—Evropski kontinent brez židov, ki bodo izgnani v oddaljene kraje zemeljske oble, bo ena provizija nemške mirovne pogodbe, ki jo bo narekoval Hitler po porazu Velike Britanije. Tako piše Das Schwarze Korps, glasilo Hitlerjeve garde.

List grozi, “da bodo vsi žide poginani iz lukenj, v katerih se zdaj še skrivajo. Začasno so se potuhnili, toda to jim ne bo pomagalo.”

Norveška, Danska, Holandska, Belgija in Francija so bile omejenjene kot dežele, iz katerih se bodo morali žide umakniti. “Židje v teh deželah so že izginili iz javnega življenja, uradov in uredniških sob,” piše omenjeni list. “Slučne smernice se opažajo v vseh nevtralnih evropskih državah, dasi protizidovski ukrepi, ki so jih uveljavile te države, niso dovolj drastični.”

List zaničljivo omenja, da so se žide zvezali z Angleži z namenom, da spremene vso Evropo v kaotično in krvavo bojšče. Oni bodo morali tudi plačati račun.

Civilna vlada v Alzaciji-Loreni

Hitler imenoval administratorje

Berlin, 8. avg.—Hitler je včeraj imenoval civiliste za administratorje v Alzaciji-Loreni in Luksemburški, katere so doslej vladale militaristične avtoritete.

Joseph Buerckel, ki je bil upravitelj Posaarja, ko se je ta pokrajina priključila k Nemčiji, in pozneje guverner Avstrije, je bil izbran za načelnika civilne administracije v Loreni. Robert Wagner iz Badena je bil imenovan za administratorja Alzacije, Gustav Simon, bivši guverner oblenškega distrikta, pa je bil imenovan za administratorja Luksemburške.

Baldur von Schirach je prevzel pozicijo guvernerja Avstrije. On je bil doslej načelnik Hitlerjevih mladinskih organizacij.

Provizije ameriško-ruskega pakta

Washington, D. C., 8. avg.—Pravkar sklenjena ameriško-ruska trgovinska pogodba vključuje med drugim provizijo glede redukcije ruskih naročil ameriškega blaga, če bo izvajanje programa ameriške obrambe zahtevalo znižanje izvoza. Državni departament je naznanil, da je bil pakt podpisan v Moskvi. Razen omenjene provizije alič pakt prejšnjemu, čigar veljavnost je potekla. Vrednost blaga, ki ga je Rusija preteklo leto kupila v Ameriki, je znašala čez \$40,000,000.

Proces o krivdi poraza Francije

Vichy, Francija, 8. avg.—Vrhovno francosko sodišče je pričelo danes zasadi v Rimu, malem mestecu. Ono ima odločiti, kdo je odgovoren za poraz Francije in kaznovati osebe, ki so zakrivilje poraz. Francoski tisk naglašja, da bo ta največja obravnava moderne časa. E-dina oseba, ki je doslej omenjena v časopisju kot obtoženec, je George Mandel, bivši notranji minister v Reynaudovem kabinetu. On je obtožen zarote proti varnosti francoske države. Prejšnja poročila so se glasila, da se bodo morali zagovarjati pred sodiščem bivši premier Daladier in člani bivših francoskih kabinetov.

UREDITEV NOVE MEJE MED FINSKO IN RUSIJO

Policija zatira komunistične demonstracije

PORAST TRGOVINE Z NEMCIJO

Helsinki, Finska, 8. avg.—Finski državniki, člani parlamenta in voditelji skoro vseh finskih grup naglašajo, da hočejo živeti v miru in prijateljski sva s sovjetsko Rusijo. Casopisni toplo pozdravljajo to stališče in zdaj so naznanili, da delo glede določitve nove meje med državama ni nalezelo na potežkoče in da uspešno napreduje.

Tisk pa naglašja, da mirovna pogodba, ki je bila podpisana po zaključitvi vojne, ne daje pravice agentom komunistične internacionale do agitacije za strmoglavljenje sedanje finske vlade, katero naj bi nadomestil revolucionarni režim. Finska ne bo sledila zgledu baltičkih držav, ki so pristale na zahteve iz Moskve in formirale sovjetske vlade.

Finska policija je v zadnjih dneh odločno nastopila proti komunistom, ki so skušali izsvati z demonstracijami nemire v Helsinku in drugih finskih mestih. Komunistična stranka ni legalna organizacija. Finske avtoritete so izjavile, da ne bodo priznale organizacije, ki jo tvorijo plačani agenti komunistične internacionale, za legalno. Ti agenti izvajajo nemire pod pretravo zahteva, da mora Finska ustrdi prijateljske odnose s sovjetsko Rusijo.

Finska je pred nekaj tedni podpisala trgovinski pakt z Nemčijo. Od takrat se je izvoz finskega blaga v Nemčijo povečal. Nemčija je zavzela mesto v trgovini s Finsko, ki ga je imela prej Anglija.

Nemška vlada se ni javno pokazala, ali je zainteresirana v ohranitev neodvisnosti Finske ali ne. Iz člankov, ki so jih objavili nemški časopisi, se očituje mnenje, da Finska spada v škan d i n a v s k i “Lebensraum” (življenski prostor).

Fasistični urednik odgovoril Hallu

Italija in Nemčija ne bosta napadli Amerike

Rim, 8. avg.—Virginio Gayga, urednik lista Il Giornale d'Italia, ki dostikrat govori in piše v imenu Mussolinijeve vlade, je včeraj odgovoril amerškemu državnemu tajniku Hallu, ki je v svojem govoru zadnji ponedeljek opozoril ameriško ljudstvo, naj bo pripravljeno na žrtve z oboroževanjem, ki ima preprečiti sovražni napad na ameriško hemisfero.

Gayda pravi, da Hull namerno ustvarja strahove iz političnih namenov. Ameriki ne preti nobena nevarnost napada s strani Italije in Nemčije. Italija in Nemčija sta šli v vojno, da rešita pereče evropske probleme in v nobenem oziru ne ogražata varnosti drugih kontinentov.

Gibraltar bo kmalu španska posest?

Madrid, 8. avg.—Napoved, da bo Španija kmalu dobila Gibraltar, angleško trdnjavo, je bila izrečena v poslanici, katero je načelnik civilne španske oblasti v Gibraltarju, ki obstoja v “izgnanstvu”, odkar je Anglija zasedla trdnjavo, poslal diktatorju Franku. Poslanica pravi, da se bodo dolge sanje Španije, da iztrga Gibraltar iz angleških rok, kmalu uresničile.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Glasovi iz
nasebin

Se o ohijskem dnevu
Bellair, O.—Ze ob 4. uri zjutraj dne 28. julija pomencam oči in pogledam po nebeškem svodu. Tu in tam opazim ugašajoče zvezde, gorakih vrhov pa so se držali sivi-redki oblaki. Takoj sem konstatiral, da danes ne bo dežja vsaj v Clevelandu in okolici ne, in nisem se zmotil.

Kmalu nato zasledim povelje in se odpeljem proti Bridgeportu. Ob 6:20 pride velik bus, natlačen s članstvom SNPJ. Tako je odrinemo proti Clevelandu. Na busu je vladalo skozi vso vožnjo veselo razpoloženje, slovenske in angleške pesmi so se vrstile druga za drugo, spremljane po harmoniki in orglicami. Naš bus je imel dva velika napis z velikimi rdečimi črkami.

Ko pridemo v bližino farme clevelandskih društev, nam zastavi pot edini piket pod rdečo marelo, okinčano z jednotlivimi znaki. Z malo zastavo nam veli naprej. Krenili smo levo in smo že bili na cilju ob 11:20 dopoldne brez najmanjše nezdode. Ker smo prišli s praznimi želodci in suhim grli, nam je bila odkazana precej velika stavba, v kateri smo našli okrog 50 čevljev dolgo baro na levi, na desni kuhinjo, v ostalem pa je plesna dvorana.

Takoj po okrepčanju nas je oskrbnik farme vodil po prostoru in razkazoval mejo in razna poslopja in naprave. Na njih sem čital razne napise v slovenskem in angleškem jeziku, na primer "Ne rani me," "Kuhinja pod pečjo," "Gostilna pod figo," "General Ticket Office" itd. Nad dvorano je bil velik napis Cankarjeve ustanovi, vabeč na piknik. Videli smo tudi tri urejene balnearske prostore. Končno dospemo do štanta z ribniškimi izdelki iz stare domovine. Večinoma so bile raznih vrst lončene piščalke, na katere morajo zadaj pihati, da piskajo. Nekateri kupci so se pritoževali, da so piščalke predrage. Jaz sem za spomin kupil pipec za 15c — pri nas v Kastavu smo mu rekli "bartolič". V stari domovini sem za prav takega plačal štiri krajcarje.

Vsi delavci na pikniku so nosili bele čepice, kakor ameriški mornarji v poletnem času. To je bil vzrok, da Matta Petrovičja nisem takoj spoznal. Na praih so imeli tudi posebne znake. Takoj popoldne so poleg devetih velikih busov pričeli prihajati avti za avtom, tako da jih je bilo več kakor pred Fordovo tovarno v Detroitu. Članstva SNPJ in drugih gostov je bilo toliko, da je izgledalo, da ne bo na farmi dovolj prostora za vse. Nekateri so bili mnenja, če jih še nekaj pride, da bo treba farmo razširiti. Prepričan sem, ako bi se povsod delalo, tako bi članstvo imelo malo več finančnih sredstev, bi jih bilo prišlo še okrog tisoč iz raznih krajev.

Okrog dveh popoldne so se pričele razne tekme med otroki in odrasleimi, tako da je bilo dovolj smeha in zabave za vse, posebno pa pri tekmi otrok. Oznanjevalec, ki je nosil kratke kopalne hlače, drugače pa visok in močne postave, je imel z zvočnikom dosti opravka. Po tem se je začel govorniški in pevski program. Daljše govore

eta imela Milan Medvešek v slovenščini in Donald Lotrich v angleščini; drugi govorniki so imeli le pozdrave, kakor tudi federacijski zastopniki. Pri pevskih in glasbenih točkah smo slišali slovesev, duet, kvartet in dva zbora. Ravnatelj Petrovič se je vsakemu posebej zahvalil, po končanem programu pa vsem skupaj za požrtvovalnost. Večkrat je pozival tudi izvoljene delavce, naj zavzamejo svoja mesta in dajo počitek drugim delavcem, ki so bili vsi mokri od potu in dela; posebno pri bari so imeli polne roke dela. Dasi je bilo več točilnic, se nisi tako zlepa mogel blizu pririti. V kuhinji ni bilo nič bolje, čeprav je bilo vedno pet ali šest kuharic zaposlenih, vendar nisi mogel priti včasih do prigrizka. Okrog osmih zvečer pa je vsega zmanjkalo. In kako tudi ne. Toliko množice nahraniti in napojiti ni špaa. Goto-vo bi bili lahko porabili še dva hleba kruha in tri ribe, s katerimi je po biblijskem zatrdilu Jezus nasitil več tisoč ljudi na gori.

Toda bratje in sestre, pripravljani odbor ni pričakoval tako ogromne množice ljudi kakor je v resnici bila. Gotovo ni bilo vsem dovolj ustreženo, ampak, bratje in sestre, kaj bi bilo, če bi na primer okrog polodne prišla nevihta z nalivom in treskanjem? Kdo bi trpel velike stroške, ako ne članstvo ohijskih federacij. Tako pa je odbor delal neumorno za koristi vseh štirih ohijskih federacij, zakar mu gre najlepša hvala, da bo vse trezno misleče članstvo ravno tega mišljenja in dalo odboru priznanje.

Končno je prišel čas odhoda tudi za nas. Ze ob poldevetih zvečer zasledimo bus. Snov nam predstavi J. F. Terbižana, ki se je želel posloviti od nas vseh. Sel je v zadnji konec busa in začel stiskati roke. Ko pride do podpisanega in mu povem svoje ime, me je kar odprti ust začel gledati, se nekoliko pomudi, da sva izmenjala nekaj besed. Končno mi pove, da je tudi on Primorec, toda doma od Gorice. Stisnema si še enkrat desnici in želiva drug drugemu vse najbolje.

Ob 9:40 zatrobijo vnovič busova hupa in krenemo proti Bridgeportu, kamor smo brez najmanjše nezdode prispeli malo pred 3. uro zjutraj. V Bridgeportu sem izstopil in čakal na poulično do 4:15. Končno sem tudi jaz prišel domov ob petih ves srečen, toda utrujen od vožnje. Na farmi pred govorniškim odrom pristopi blizu mene človek s svežnjem pod pazduho in oguljeno torbo na "ziper", v kateri je bilo nekoliko čaenikov. V žepih pero in avinčnike in prihuljeno gleda na oder. Mišlim si: To je gotovo zastopnik kakšnega lista, toda zdi se mi, da se nekoga boji. Ugibam, da to ni Jankovich ne Zidanšek. Pristopi k njemu neki rojak, ga udari po puki in nagovori: "Halo, Petavsi! Oho, si mišlim, ti si tisti Petavsi-heraus. "Ja, ja," mu pravi znanec, "danes ne smes povedati, da si komunist, ker te lahko takoj zaprejo." Tako žalostnega zastopnika še nisem videl. Mišlim

da gliha vkup štrija. Odstrani sem se, da ne bi kdo mislil, da spadam tudi jaz med nje. "Safety first!"

Končno upam, da ohijski dan naše jednote ostane slehernemu navzočemu članu in članici v spominu, kakor tudi to, da bomo Ohijsčani s takimi dnevi nadaljevali vsako leto. To željo je izrazil tudi Matt Petrovič. Vrh se naj zdaj v tem, drugič je v drugem kraju. Naprej, bratje in sestre, za našo mater Jednoto! Louis Pavlinich, 258.

Vesti iz Bridgeporta

Bridgeport, O.—Tukaj v Češki dvorani je češki rojak in somišljenik Joseph Vevrok imel razstavljen miniaturni premogorov, ki prikazuje obrat po stari metodi, brez strojev. Ta replika premogorova prikazuje popoln obrat, vsa dela, ki spadajo k produkciji premoga. Vsa gibanja delavcev in drugega so na električni pogon. Stvar je zelo zanimiva.

Njega je vzelo dve leti, da je izgotovil to repliko premogorova, dve leti pridnega dela, ker on je brez dela. Star je 70 let in točej tudi dela več nikjer ne dobi, čeprav bi ga iskal z lučjo ob belem dnevu. Poznan je daleč naokoli, ker je svoj čas nastopal v čeških igrak kot velik humorist. Vedno je bil tudi za napredno delavsko gibanje. In kot mnogo drugih premogarjev, tudi njega tare naduha.

S svojim miniaturnim umetnim premogorovnikom bo šel tudi v druge nasebine. Kakor se je izrazil, bo obiskal tudi Cleveland, kjer pozna pevovodjo Krabca, ki poučuje socialistično Zarjo. Ako pride tja, boste gotovo čitali v listih in pojdite pogledat njegovo delo vsi bivši premogarji in drugi, da se seznanite, kako se muči premogar globoko pod zemljo. Videli boste tudi, kako se je zlomilo tramovje in opore in se zrušilo kamenje na premogarja, ki leži mrtev pod njim. Bilo bi priporočljivo, ako bi on mogel razstaviti to svoje delo tudi v Slovenskem narodnem ali Slovenskem delavskem domu v Clevelandu. Nikomur ne bo žal, ki bo videl ta preprosti model, ki prikazuje produkcijo črnega diamanta.

V nedeljo, 18. avgusta, ob 2. popoldne se tukaj vrši velika parada ameriškega dneva pod avspicijo društva Eagles in Ameriške legije s sodelovanjem vseh podpornih društev in drugih organizacij. Ker je bilo povabljenno tudi naše društvo 13 SNPJ, da se udeležijo z zastavo, bi ne bilo prav, ako bi vabilo odklonili. Zato smo sklenili na zadnji seji, da se te priredbe korporativno udeležimo, da ne bodo na nas kazali, da smo nelojalni državljani.

Zato se obvešča vse članstvo, da pridete ob 1. uri do postnega poslopja v Bridgeportu, kjer bo zbirališče. Prav tako naj pride članstvo drugih društev SNPJ, da vsi korakamo za zastavo društva 13 v veliki Bell Park na Stop 13, Barton Line, kjer se vrši shod. Nastopilo bo tudi 60 slovaških sokolov in več drugih stvari bo na programu. Glavno je, da ste v paradi za našo zastavo, da nas bo več, da bodo domačini vedeli, da nismo peta kolona. Sedaj je namreč vse "peta kolona" pri tistih, ki sploh ne vedo, kaj je peta kolona. Pravijo, da bo do 10,000 ljudi. Prostor je v sredini med našo dvorano in Bridgeportom pri glavni cesti in je zelo lepo urejen.

Kako prijetno je čitati poročila v Prosveti o veliki udeležbi in sijajnem uspehu ohijskega dneva SNPJ, o požrtvovalnosti

delavcev in delavk in voditeljev priredbe. Vsi ti, kakor tudi pevci in pevke, ki so bili na programu, in sploh vsi, ki so pomagali, so odgovorni, da je vse tako sijajno izpadlo. Ta manifestacija je pokazala, kako veliko prijateljstvo ima SNPJ. In mnogi so prišli tudi od daleč, ker jim je bil arcu organizacija. Tudi ni bil špaa za delavce, ki so delali pridno kot mravljice. Lahko bi bili šli k Erijskemu jezeru, ali v senoci ali kam drugam zabavati se, ampak ti ljudje, bratje in sestre, so se raje žrtvovali za svojo organizacijo.

In potem tudi čitamo, da se dobre ljudje, in to še celo člani SNPJ, ki so tako rekoč bojkotirali to slavnost in prerokovali fiasko in polom proslave. Pojdite v zelnik, bi človek rekel, kajti fiasko je vaš. Da je temu tako, so pričla 7000 bratov in sester, starih in mladih pionirjev in še novincev, ki bodo nas nasledili. Vi bratje in sestre v Clevelandu, ki ste se trudili, ki ste pripomogli k tej sijajni manifestaciji, se lahko zavedate, da ste storili veliko delo. Ta uspeh je vaš povrok, da se oni ne bodo upali vanje v obraz pogledati radi svojega obrekovanja. Ko se boste odpočili, si boste mislili, kako ste sploh mogli izvršiti tako ogromno delo.

Človek nerad piše kritiko, ampak pri tako podlem delu ne moreš molčati, ako imaš kolikšjak zavesti. In je tudi vsaka stvar do svoje meje. Ta dan bo zabeležen v zgodovini društev in federacij SNPJ. Naoprotniki so v resnici tako majhni, da sploh ne pridejo v poštev in bodo še manjši.

Ko človek pride med tako veliko družino kakor je bila na izletniški farmi clevelandskih društev 28. julija, se počuti kar nekak pomlajenega. V notranjosti te kar nekaj dreza in poziva, češ ali vidiš, da naše delo rodi sadove in da ne smemo mirovati, marveč pospešiti naše delo v prid naše največje napredne podporne organizacije SNPJ. Kako se je prijetno razgovarjati s člani, ki pridejo od vseh strani. Pozdravi, seganje v roke in seznanjanje. Saj že to nekaj šteje.

Vse skupine iz vseh naših krajev so se pohnalno izrazile o tem ohijskem dnevu SNPJ. Upamo, ako bomo zdravi, da se zopet vidimo na enaki manifestaciji prihodnje leto.

Društvo 13 je sklenilo, da priredi plesno veselico enkrat v oktobru. Datum bo naznanjen v kratkem. Ker smo zadnje čase imeli večinoma programe in ni bilo dosti časa za ples, je bila mladina na tem prikrajšana. Zato bo zdaj plesna zabava z dobro godbo, da se bo vse vrtele kot za stavo. Joseph Snoy, 13.

Slovenski narodni muzej Cleveland, Ohio.—Prispevate-liji stvari v muzej do tega dne: Matija Pogorelec: časopisi, knjige, revije, medvedova koža, sova, veriverica, rogovje, članski znaki organizacij itd. Joe Pograjc, Cleveland, O.: dve sliki: častno članstvo požarne brambe, podeljeno od St. Michael pri Zužemberku in Euclid Foundry (slovenska livarna.)

Mike Romih: drevo z gobami in svojo sliko. (Cleveland, O.) Anton J. Terbovec, Cleveland, O.: knjige, slike, pravila JSKJ itd.

Slovenska narodna podporna jednota, Chicago, Ill.: knjige, pravila, poslovne listine itd. Frances Samsa-Eržen, Cleveland, O.: slike in programi pevskega društva Ilirija v Collinwoodu.

Jos. Suk, Cleveland, O.: letnik Prosvete. Enakopravnost, Cleveland, O.: lesorez Božidarja Jakaca.

Mirko G. Kuhel, Chicago, Ill.: programe pevskega zbora Slovan. Slovenska svobodomiselná podporna zveza, Chicago, Ill.: regalije delegatov in poslovne listine, znaki itd. Zapadna slovenska zveza, Denver, Colo.: regalije, pravila in poslovne listine.

Joseph Lever st., Cleveland, O.: knjige, regalije, programi, slika pevskega zbora Cvet itd.

Jos. Mravinc, Washington, Pa.: zadnja številka humorističnega lista Komar, Glas Naroda (nekaj števil) in knjige. (Dalje na 3. strani.)

Naslova ni treba

Uvodniki v treh številkah clevelandске kopravnosti od zadnjega tedna so raztegnili zadrževane polemike, katero je začel Vatrogrill, urednik Napredka, s Prosveto dne 17. l. Kadarkoli pride Vatro v škripo posluži tudi Enakopravnosti, ki je deloma gova lastnina in pri kateri je deloma Vatro sicer ni avtor teh uvodnikov, je povoren zanje. Anton Šabec, urednik Enakopravnosti, mora pač pisati to, kar mu dikтира boss, zato jaz nimam v tem primeru nobe spora s Šabecem.

Jaz nisem nobena socialistična avtoriteta noben "ekspozent slovenskega socializma", me smatrajo pri Enakopravnosti. Prav nista nobeni avtoriteti v socialističnih stvarih Grill ne Šabec, da bi mogla čistiti kakšne poglede socializma. Dokaz temu so besede nekkih mojih dogmah in moji dogmatiki.

Nikdar nisem verjel v kakšne dogmatske, politične, socialne ali ekonomske—konsekventno ne morem imeti nobene dogmatike. S tem pa ni rečeno, da se drugi poslužijo socialističnih teorij ali doktrin ali dogem, o katerih menda mislijo, da so absolutna resnica (jaz ne vem, kaj je absolutna resnica) in valed tega neizpremenljive. Pri je vse podvrženo razvoju, prav tako socialne ekonomske teorije; kar je bilo včeraj resno res, danes morda ni več, ker so druge mere, drugi pogoji življenja.

Med socialisti, ki hočejo biti resni socialisti, ni more biti dogem, niti ne more biti zmotljivih avtoritet, kakor ne more biti torjev—med njimi morejo biti le odgovorni borbniki in učitelji.

Zato so nazivi "čikaški papeži", "čikaški tatorji", "brezobzirni in cinčni diktatorji" slično v Enakopravnosti jako "cheap" in fa no nič ne pomenijo. Ne vem, koga Grill Šabec misli s tem, toda, če mislita njima lahko smeje vsak razsoden rojak. Takšen diktator, ki ga lahko pesti vsako stvar in vsaka federacija in njemu diktira, mora delati in kako mora pisati! Lep te diktator, ki si ga lahko privoščijo vsaka sleh mila volji in ga opleta s psovskami, zaradi terih bi se marsikateri konjaki hlapec do krvi!

Prav tako "cheap" in gentilemana never je večer očitek glede dobrih služb in plač, pri nas (SNPJ) baje že "ustaljene simek Beseda "sinokura" je demagoško prve ker pomeni, da na primer jaz kot urednik kacij SNPJ prejemam plačo zastoj—ne kaj delal. Jaz ne mislim o službi urednika kopravnosti tako nizkotno in zavistno. skromna sodba je, da on zasluži sto dolarjev denko—in če ne dobi toliko, ni moja kriv. Prav tako želim, da bi opravljal svoj nehu posel vsaj še 20 let—ob suši in poplavi; in in depresiji ne glede na to, če pride za Utopija ali vesoljni potop... Če je to pri višek sreče, mu ga iz srca privoščim. meni ni!

Prijatelje pri Enakopravnosti silno pabil. Ameriška Domovina ponatiskuje iz Prosvete, ki lete na njih. To je res sitno in jim ne zamerim—toda kaj morem jaz? Ponatis je svoboden, če ni copyright—in je bom svojih polemik "copyrightal" zaradi čem pri Ameriški Domovini! Če bi bili pri lovi kompaniji kakšni "sporti" kot pri Američani, bi to ignorirali—kakor smo pri ignorirali ponatis iz Enakopravnosti v knističnem Napreju. Zgodilo se je tudi, da Amerikanski Slovenec že kaj simpatično iz Enakopravnosti; baš pred nekaj dnevi list pohvalil Grilla, dasi ga ni imenoval, bolj demokratičen kot so socialisti. Ali mi vi tam v Clevelandu, da mene to kaj jest? nič—čim je bila tista reč prečitana, le mimo kot bi pihnil. Pa še vi tako storite!

Slutim, da bo ponatis v A. D. kmalu "čiran" s ponatisom v A. S. dela uvodnik Enakopravnosti, onega dela, v katerem Vatro Šabec dela komplimente Trunkovemu vanskemu sreču. "Pasja para, to ni kar si in Trunk se je sedemkrat obližnil, ko je pravitsto reč. Enakopravnost, ki hoče biti napredna in svobodomiselná, ne vidi dejstva, da je prej katoliški fajmošter kot Slovan—in člo zares, bi on prej zatajil Rusijo in Slovan kot pa katoliško cerkev! Potem pa še nazaj jete svobodomiselná in socialista, ki Trunk (Dalje na 3. strani)

Pred dvajsetimi leti (Iz Prosvete, 9. avgusta 1920)

Domače vesti. V Chicagu je bil na ulici "klan rojak August Bučar. Aretiranih je devet Slovencev, med katerimi je tudi naš dalec.

Delavske vesti. Rudarji na zapadu so se rekli za novo delavsko stranko.

Iz inozemstva. Iz Londona poročajo o kvevem spopadu med Italijani in Slovenci na morskem.

Sovjetska Rusija. Iz Moskve javljajo, da Poljaki nočejo več bojevati.

(Dalje iz prve kolone.)

"Imperialistična" Amerika!

Venčeslav Molotov, predsednik ruske sovjetske vlade, je pred enim tednom rekel v svojem govoru v sovjetski zbornici: "Imperialistična vojna v Evropi se nadaljuje in nevarnost je, da bodo imperialistični nameni Združenih držav, katere pomagajo Angliji, izzvali svetoven imperialistični konflikt."

Iz njegovega govora je odsevalo veliko sovražstvo do Anglije in Amerike, na drugi strani je pa vnovič poudarjal prijateljstvo Sovjetske unije do Nemčije in še posebej do fašistične Italije, napram kateri so se odnošaji sovjetov zadnje čase precej izboljšali.

Ameriški zagovorniki Stalinove diktature poskušajo zadnje čase delati vta, kakor da ne odobravaljo Hitlerjevega tolovajstva, ampak njihov polbog Molotov jih je postavil na hri navstvo in laž. Niti z eno besedico ni Molotov grajal ubijalskega in razbojniškega početja, ki ga uganja Hitler po Evropi že enajst mesecev! Baš narobe: Molotov je Hitlerjevo razbojništvo indirektno odobril, ko je rekel, da je "Nemčija zavarovana od vzhodne strani s sovjetsko-nemškimi paktom."

Molotov pravi, da imajo Združene države imperialistične namene, ki izzovejo vojno tudi na zapadni strani sveta. Stalinov vrhovni komisar menda smatra akcijo ameriških republik za kolektivno kontrolo evropskih kolonij za "imperializem" Združenih držav; tega mnenja sta tudi Hitler in Mussolini.

V istem govoru je pa Molotov našteval teritorije, ki jih je Rusija pridobila zadnje čase. Rekel je, da se je Sovjetska unija pomnožila za štiri nove republike in njeno prebivalstvo je naraslo na 193 milijonov. Recimo, da je v redu, če so sovjeti vzeli nazaj ozemlje, ki je pred svetovno vojno pripadalo imperialističnim caraki Rusiji — to le tako rečemo, kajti v resnici so bili Estonci, Letonci, Litvinci in Besarabci privlečeni nazaj v Rusijo z grožnjo sile — kaj pa Bukovina in Galicija, ki nista nikdar prej spadali k Rusiji? To, seveda, ne diši prav nič po imperializmu!

Totalitarska Nemčija in Rusija se lahko raztegneta čez vso Evropo in Azijo in zaradi tega ne bosta prav nič imperialistični! Imperialistična je samo Anglija, katere se brani, da je ne zadene usoda Francije! In imperialistična je Amerika, ki na demokratičen način organizira ostale ameriške republike zato, da skupno branijo svojo politično in ekonomsko neodvisnost pred največjimi imperialisti iz Evrope in največjimi sovražniki demokracije na svetu!

Lindbergh—Hitlerjev mož!

Letalec Charles A. Lindbergh se je dokraja razgallil zadnje nedelje, ko je na "mirovnem" shodu v Chicagu povedal, da bodočnost Evrope po vseh znamenjih pripada Nemčiji in za Ameriko je najbolje, da sodeluje z Nemčijo.

Na tem shodu — pričakovali so, da pride najmanj stotisoč oseb, prišlo jih je pa manj ko 20,000 — so se našli skupaj burbonci, kakršna sta lastnik in urednik čikaške Tribune in magnat Hearst, nemški bundovci in italijanski fašisti, fanatični pacifisti in izolacionisti vsake baže in stalinovci. Nemški bundovci so teden dni prej zaklinjali čikaške Nemes, naj pridejo vsi do zadnjega na ta shod, kajti to zahteva od njih nemška domovina — toda, če je odziv njihovega rotenja barometer njihove moči, se grdo kaže, ko govore, da kontrolirajo samo v Chicagu stotisoč ljudi.

Skratka čikaška "kempa" petokoloncev, pacifistov za vsako ceno, "epizarjev" in političnih bankrotirancev, ki sovražijo Roosevelta za vsako ceno — tudi za ceno kapitulacije pred Hitlerjem! — je s tem shodom zelo slabo demonstrirala svojo moč.

In boljšega praporščaka, ki je nosil njeno zastavo, si "kempa" ni mogla izbrati. Lindbergh, ki še vedno hrani "firarjevo" odklovanje, si je že s svojima prejšnjima govoroma v prid "epizmentu" ubil 75% respekta, ki ga je užival kot prvak prekomorskega poleta, toda zdaj je pa reduciral svojo popularnost na ničlo med vsemi demokratičnimi Američani.

Mož je zdaj odprto pokazal, da želi Hitlerju zmago in da mora Amerika storiti le to, kar hoče Hitler. Pri njem je vsaka priprava (Dalje v sednji koloni.)

Skupina lepih Newyorčank, ki pobirajo darove za španske begunce, žrtve fašizma.

HOLLYWOODSKA ZVEZDA

ROMAN IZ ŽIVLJENJA AMERIŠKE FILMSKE METROPOLJE

Spisal E. Stillebauer.

Prevedel Ivan Jontez

"Gospod, Rita Astori je bila tako reko vedno pod vplivom morfija, zlasti še, kadar je imela nastopiti v velikih filmskih vlogah. To pri nji ni bilo nič nenavadnega. Vrh tega pa je bil prizor drugače odigran, kakor si ga predstavljate vi gotovo po pripovedovanju gospoda Steamsa, katerega najbrž niste točno razumeli. Vi ste pod vtisom, da je bila Astori že na odru, ko sem jaz nastopila, kar se pa ne sklada z resničnostjo."

"Kako pa je bilo?"
"Povedala vam bom, kako je bil prizor odigran. Jaz sem bila na odru prva. Vloga Kleopatre sužnje je zahtevala od mene, da pripravim posteljo za svojo gospodarico, nakar ona vstopi, z mojo pomočjo leže na posteljo in mi da z roko znamenje, naj prinesem košaro s kačo."

"Dobro. Potemtakem niste opazili na Astori nič nenavadnega?"

"Ne."
"Prosim, bodite tako prijazni in nadaljujte z vašim opisom."

"Igra se je pričela. Jaz sem uredila sobo in pripravila posteljo. Nato je vstopila Astori. Jaz sem ji pomagala v posteljo. Potem mi je dala znamenje z roko. Jaz sem nato šla v kot, kjer je stala košara in vzela iz nje kačo, kakor mi je bilo naročeno."

Tu je Stephenson prekinil njeno zgodbo z vprašanjam:

"Kakšno kačo?"

"Umetno kačo."

"Dobro. In kaj ste storili potem?"

"Nič drugega kot to, kar sta zahtevala od mene moja vloga in gospod Steam, je povsem mirno odgovorila Mabel Moon. "Z eno roko sem privzdignila Astorine leve prsi, z drugo nastavila na nje kačo, kakor sta me bila naučila gospod Steam in sama Astori. Filmski aparat je bil ta čas seveda v pogonu."

Stephenson, ki se je ves čas igral s svinčnikom in imel oči uprte v pisalno mizo, je zdaj dvignil glavo ter pogledal igralko ostri v oči, rekoč:

"Ali poznate ta le instrument?"

S temi besedami je nenadoma položil pred zaslišanec zlatemu svinčniku podoben predmet, ki ga je bil dotlej imel skritega.

Mabel Moon se je čudovito obvladala. Brez najmanjšega razburjenja, ne da bi trenila z očmi in z največjim mirom je odgovorila:

"Seveda ga poznam, gospod! To je morfijaska brizglica, ki jo je Astori često rabila in jo je imela vedno pri sebi, tudi na odru, da je lahko vsak hip zagoštila poželenju po tem strupu! Ali je mogoče, da je ...?"

Mabel je obmolnila.

Stephenson je bil popolnoma zmeden in ni vedel, kaj bi rekel.

Igralka je porabila to priliko, da ga je vprašala:

"Oprostite, gospod, ampak vse kaže, kot da sem jaz osumljena ..."

Njen glas je užaljeno zdrhtel in v njenih lepših očeh so se zableskale solze.

"To ni bilo lepo od vas, gospod!" je užaljeno protestirala ter si s čipkastim robčkom otrla solze ogorčenja. "Kaj takega nisem pričakovala. Prosim ali vas smem vprašati, ali je bila Astorina brizglica najdena po končanem smrtnem prizoru v Kleopatrinu spalnici na odru?"

Stephenson, ki je že obžaloval, da je zaslišanko podvrkel svojim trikovi, ji je zagotovil:

"Seveda smete vprašati in jaz nimam nobe-

nega vzroka pod solncem, da bi vam prikrival resnico. Doktor Fielding, ki je prvi ugotovil Astorino smrt, je našel brizglico poleg njenega trupla ter mi jo izročil, čim so se oblasti začele zanimati za stvar. Kadar bo preiskava zaključena, mu jo bom vrnil."

Tedaj je Mabel Moon vzkliknila:

"Meni se jasni!"

Stephenson jo je presenečeno pogledal.

"Kaj pa to pomeni?"

"Enostavno to, da je uganka prenehala biti uganka, če je namreč Astori imela brizglico pri sebi na odru! Tam si je pa vbrizgnila morfija in umrla na posledicah premočnega vbrizgavanja. Kaj drugače naj bi se ji tudi moglo pripetiti?"

Stephenson je bil v zadregi. Nazadnje se je domislil:

"Mislite? Ampak kako pa morete spraviti to v sklad z Lansingovim poročilom?"

"Kdo pa je Lansing?"

"Splošno poznan profesor."

"Jaz ga ne poznam."

"On je tisti, ki je raztelesil Astorino truplo in ga kemično preiskal."

Mabel se je mirno smehljala.

Uradnik je poiskal Lansingovo poročilo ter ji prečital odstavke, ki jih je bil podčrtal. Pri tem je ostro opazoval njen mirni, naivno nasmehljani obraz, na katerem se je začelo zrcaliti dolgočasje. Ko je skončal, je mirno dejala:

"Zelo originalno, gospod, ampak jaz še vedno ne razumem, kaj se po vašem mnenju ne sklada."

Stephenson je bil skoro nejevoljen.

"Vi nekaj govorite o originalnosti. Kaj pa mislite s tem?"

Mabel Moon se je ljubeznivo nasmehljala ter povzela:

"Stvar je preprosta. V zgodovini odra se najdejo primeri, ko so se umetniki, ki so bili naveličani življenja, poslužili smrtnih prizorov na odru in izvršili samomor na najdramatičnejši način. To, kar ste mi vi pravkar prečitali in pa dejstvo, da je doktor Fielding našel morfijasko brizglico poleg Astorinega trupla, daje moji domnevi mnogo verjetnosti. Medtem, ko smo ostali trije zaposleni, si je Astori vbrizgnila morfija pod levo prsno sluznico in tako dala kačkemu ugrizu v igri pomen, ki gotovo ni bil v računih gospoda Steamsa. Ali se ne zdi tako tudi vam?"

Stephenson ni vedel kaj reči.

Mabel Moon pa je mirno nadaljevala:

"Samo eno vprašanje še ni rešeno. Ali je Astori vzela običajno količino morfija in je bila njena nenadna smrt posledica dolgotrajnega kroničnega zastrupljanja, ali je namenoma vzela smrtonosno količino tega strupa, da se reši življenja, ki je morda postalo za njo neznošna baš valed te njene strasti?"

Nato je vstala in položila svoj elegantni dežnik preko roke, kakor da se pripravlja na odhod.

"Ali lahko grem? V ateljeju me potrebujejo."

Stephenson je nekaj trenutkov molčal, potem se pa je odločil:

"Kar se tiče mene, nimam več nobenega uradnega vzroka, zadrževati vas, čeprav je vaša navzočnost nadse prijatelna."

Mabel Moon je odšla.

Uradni akti, tihoči se slučaja Astori, so se vrtili v arhiv.

(Dalje prihodnjic)

Državni tajnik Carl Hull podpisuje pakt, sprejet na Panameriški konferenci v Havani, Kuba, ki pojasnjuje stališče ameriških republik glede evropskih poseščin ob ameriški hemisferi.

Od belgijske meje do Pariza

Ruski delavec opisuje tragedijo beguncev

Pariške "Poslednja novosti", glasilo desničarskih ruskih emigrantov skupine Miljukova, so nedavno objavile izredno zanimivo poročilo nekega ruskega delavca, ki je ob zadnjih dogodkih bežal z ostalimi množicami proti Parizu, kamor je prispel po silnih težkočah in strahovitih nevarnostih. Pripoveduje naslednje:

"Mesto, kjer sem bil zaposlen kot kovinarski delavec, leži tik belgijske meje. Vojna nas je zalotila prav iznenada, tako da si nihče ni mogel vzeti s seboj niti najpotrebnejših reči. Francozi so se bili že umaknili, sovražnik je bil že blizu, vendar mesto še ni bilo zasedeno. Prebivalstvo je že dva dni zapuščalo mesto, zato sem se tudi jaz odločil, da se rešim z begom.

Stopil sem iz hiše ob 1. uri ponoči. Ves dan so sovražna letala metala bombe nad mesto, šele ponoči je napad prenehal. Mesto je gorelo na vseh koncih in krajih. Na ulicah že ni bilo videti živih duš. Nihče ni gasil in mesto je gozelo nekako molče in, rekel bi, slavnostno. Z menoj je šel tovariš, ki je imel kolo in je svoje stvari privezal nanj. Jaz sem imel otroški voziček, ki sem ga potikal pred seboj in tako sva počasi krenila v notranjost Francije. Pot je osvetljevalo goreče mesto.

Zjutraj sva došla množico beguncev, ki se je vila še počasneje od naju dveh. Groza tega boga je nepopisna. Šle so matere z majhnimi otroki, stari in starke so komaj premikali svoje težke noge, v gruči so se pomikali po polzevo vsake vrste vozovi od avtomobilov do preprostih kmečkih voz. Vrsta beguncev je bila nepregledna. Kakor dolg trak se je vlekla po cesti in izginala v daljavi. Najgroznejše je bilo, da so nas prav do Amiensa zasledovali letalci, ki so se spuščali prav nad nas, metali bombe in obstreljevali množico strojnici. Ves čas smo morali bežati s ceste in se skrivati po jarkih in v šitu. Na ta način seveda nismo daleč prišli, obenem pa so nam letalci pobili mnogo nedolžnih ljudi, moških, žensk in otrok. Eden izmed letalcev je štiri ure letal nad nami ter streljal na nas. Vse te štiri ure smo ležali na tleh in se nismo upali ganiti. Spetoma sem našel več ko sto razbitih avtomobilov, potem pa sem nehaj šteti. V nekaterih so bili ubiti in ranjeni. Sprva smo dajali ranjencem piti, naposled pa niti tega nismo mogli več, ker je nam samim pošla voda. Kdor se je vozil v avtomobilih ali na vozovih, je seveda bolj trpel, ker vozovi niso mogli kreniti s ceste, dočim smo se mi pešci jadrno razsuli po njivah, brki ko smo začeli brnenje letal. Siromlačina je v tej nesreči imela vendar neko prednost. Povoz smo srečevali trupla ubitih. Trupeca otrok so bila pokrita s odejami, starši se niso mogli usloviti poleg njih, ker jih je plaz begun-

HUMOR

Alexandre Dumas je radovednež

Slavni francoski romanopisec Alexandre Dumas — oče je bil sin nekega mulata. Nekoč je bil v večji družbi, ko ga je neki radoveden gospod vprašal:

"Ali ste vi gospod Dumas?"

"Da."

"Ali je res, da je bil vaš oče mulat?"

"Res."

"Po tem takemem je bil vaš ded črnc?"

"Tako je."

"A kaj je bil vaš praded?"

"Orangutan, gospod. Kakor vidite, se moje poreklo začinja tam, kjer se vaše končuje."

Glas z onega sveta

Nekega jutra bere Jaka Klobuštrn v časopisu svojo lastno osmrtnico. Kar zona ga obliha, ko kliče po telefonu svojega prijatelja Gašperja Hlačnika.

"Halo, Gašper, ali si brai mojo osmrtnico?"

"Da," ječija ves prepaden Hlačnik. "Kaj govoriš z onega sveta?"

Noč v delavnici

Ljudmila Seškova

Skozi okno se je čula v sobo pesem črička, visok sopran, ki je padal in spet naraščal. Voj cvetja in sladak opoj prsti je dopolnjeval čudovito samoto in tišino večera. V delavnici je gorela luč. Z medijim sijem je posegala v sleherni še tako skriti kotiček in je s svojim zaspanim bliščem ustvarjala razpoloženje dremavice in lenivosti. Zdelo se je, kakor bi se bil iz sedne otroške spalnice pripeljal rahel mehok otroški spanec in bi obvisel na vratih, na stropu, na mizi in policah, po katerih so bili zloženi nešteti kosi že izgotovljenega dela.

Marija je bila naslonjena ob šivalni stroj in je dremala. Samo za trenutke jo je premagala utrujenost, samo toliko, da se odpočije oči in da se le za droben čas razkiesejo njeni prsti, ki so bili že ves dan zariti v blagu. Da, res, samo toliko, kajti še se je spet vzravnila za strojem in se pripravila k delu. Marija nima počitka kakor njene tovarišice, ona dela, ona mora delati tudi ponoči, na skrivaj, ko že vsi spe, da bi gospodinja

ne vedela, da že njeno luč in uporablja njen stroj. Sicer bi ji gotovo prepovedala. A Marija mora delati, da, mora delati tudi ponoči. Marijina roka se je ustavila, oči so se zastremlele skozi okno v večer in njene ustnice so se nasmehnile. Ona mora delati tudi ponoči. Za svojo malo hčerko, za svojo malo Marijo. Mala Marija je nocoj tako daleč od svoje mamicice in gotovo spi in sanja nekaj lepega, nekaj tako čudovito lepega.

Marija se je streznila. Tudi ona bi rada sanjala nekaj lepega, prav kakor nekoč. Njene roke hite vbadati šivanko v šumetno svilo, ki jo bo jutri ali po jutranjem ali morda šele v nedeljo oblekla bogata gospa. Marija tudi nocoj, kakor sleherni noč, ki jo prebdi ob delu, premišljuje in se spominja svoje male hčerke. Bilo je nekoč ... Ta nekoč se ji zdi daleč kakor v pravljici, kakor v povesti, ki ji jo je pravila mati takrat, ko je bila še majhna punčka in je nosila razprostrto koštanjevo vejo nad glavo namestu sončnika. Bilo je nekoč ... To pot se ji zazdi ta nekoč tako blizu, kakor bi bil včeraj. Takrat je sanjala o majhnem, čudovito toplen domku, kjer ne bo te medle,

ubite svetlobe, ki bi strašila po koteh in kjer bi namesto spanca tujih otrok sanjali njeni otroci in jo osrečevali s svojim dihanjem. Marija je bila ogoljufana za svoje sanje in svojo mladost. Mlada je sicer še, in še kako mlada! A ona ne čuti te svoje mladosti, ona je ne sme čutiti. Njena hčerka, njena mala Marija zahteva vso to zvrhano mero njene mladosti zase.

Marija se je nenadno počutila tako brezmejno utrujeno. Že je odložila delo, da bi ugasnila luč in legla tudi ona, ko jo je nekaj zbudilo prav na dno srca. Ne, ne sme tako, ona mora vztrajati, ona mora delati, tudi ponoči! Za svojo malo Marijo, da ne bo nikdar občutila take brezkrayne utrujenosti kakor jo čuti pravkar ona sama, da ne bo nikdar tako bridko sama, kakor je nocoj Marija. Da bo imela svojo mladost lepo in bogato, kakor je njena mati nima, da ne bo nikoli občutila prevare, ki je bila deležna Marija za svoje sanje. Da bo njena mala Marija imela pravi sončnik, ko nekoliko dorase. Marija je ob tej zadnji misli pozabila na svoje gorje in se je vsa srečna nasmehnila temu svojemu do-

cesti, brez počitka, brez je brez vode. Nekoliko kilometrov pred Amiensom sem onemela. Padel sem kraj ceste in obhl. Prebudil sem se bil v ne- župnišču. Župnik me je pobr prinesel k sebi. Nekoliko sv spočila s prijateljem, nato spet krenila na pot.

Niava dolgo hodila, ko sv čula: Stoj! Vojaki so nama gledali dokumente in ker oba bivša ruska častnika, so izpustili ter nama ostro p vedali iti dalje. Tako sva zdaj že v ozadju za prvimi škimi četami. Toda tudi ta imela srečo. Seznanila sva nekim dijakom in z neko di njo, ki jih je tudi prehitela zasedba. Vzela sta nas k se naju nasitila. Tri dni sva pri teh dveh dobrih mladih deh. Tretji dan se je zgodi dež. Francozi so zasedli kraj potisnili nasprotnike nazaj, pet sem se napotil dalje. se mi je posrečilo prepov prijatelja, naj sede na kol naj gleda, da se reši. Mosto bili vsi porušeni, toda neka ska nam je pokazala bry, ni bila razdrta. Sel sem p reke, moral pa sem pustiti oni strani svoj voziček. Zdal bil čisto lahak, tudi je za ensom postalo potovanje Sovražnih letalcev ni bilo kaj pa so povsod bile poskjer smo dobili jedi in pi Tudi počivali smo lahko skrbri. Preočevali smo pod ho in ljudje so bili silno z nami. Po enajstih dnevih vendar prispel v Pariz in to mo zaradi pomoči, ki sta n nudila slučajna znanca in nika, dijak in dijakinja. N jima ne bom pozabil njih brote. Znanci v Parizu so razveselili, računali so bil se ne bomo nikdar več v In res ni mnogo manjkalo, bil poginil na strašni poti.

HIŠA NA PRODAJ— \$625 takojšnje naplailo— pi na vogalu 5-sobno Bunge iz opeke sezidano hišo. Za kari garaža. Vse novo deko no. Oglasite se na 3701 G Ave., Berwyn, Ill. —(A)

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, koledarje, letake itd. v slovenakem, hrvatskem, slovanskem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

PIŠITE PO INFORMACIJE NA NASLOV:

SNPJ PRINTERY

2657-59 SO. LAWDALE AVENUE

TEL. ROCKWELL 4904

CHICAGO, ILLINOIS

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta po prijete eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vsa enako, za člani ali nečlane \$4.00 na eno leto naročnina. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.00 na tednik, se jim to prijete k naročnini. Torej sedaj ni vroka, reči, da je list predrag za člane SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Član listu Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado \$6.00	Za Clere in Chicago je ... \$7.00
1 tednik in ... 4.90	1 tednik in ... 4.90
2 tednika in ... 2.00	2 tednika in ... 2.00
3 tednike in ... 2.40	3 tednike in ... 2.40
4 tednike in ... 1.20	4 tednike in ... 1.20
5 tednikov in ... nič	5 tednikov in ... nič
Za Evropo je ... \$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vrsto denarja ali Menor Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri tah članov preneha biti član SNPJ, ali če se prispel proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravnistvu lista, in obenem doplačati dotično vrsto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravnistvo snikati datum za to vrsto naročnik.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo polijam naročnino za list Prosveto vrsto \$.....

1) Ime.....Čl. družina št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledočih članov moje družine:

2).....Čl. družina št.....

3).....Čl. družina št.....

4).....Čl. družina št.....

5).....Čl. družina št.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....